

De Sabadell i el seu rodal

La Plaça Major: el forn, les taules i el porxo

per Joan Alsina i Giralt

El que fou mercadal de Sabadell, l'antiga Plaça Major, queda desdibuixat avui per l'enderrocament de l'illa de cases que hi havia entre els antics carrers del Pedregar Alt i el de Carniceries, a llevant i ponent respectivament de l'actual Passeig i a la seva part de migdia; ho desdibuixa també, però no tant, l'eixamplament de l'antic carrer de Manresa, per la part de tramuntana de l'antiga Plaça Major.

La plaça tenia, doncs, una ben considerable dimensió, tot i que durant força anys es veïé amb el seu interior ocupat per diverses edificacions.

De l'antiguitat del mercat de Sabadell no en tenim dades ben concretes. Un document de 1111, una donació feta pel Bisbe de Barcelona d'una dominicatura situada a Canalies, parròquia de Sant Pere de Rexac, esmenta ja el mercat en especificar les confrontacions, dient que a ponent termeneja amb el camí que va al mercat de Sabadell, "*forum Sabatelli*". (Document citat per Soler i Palet en "Contribució a la Història antiga de Catalunya").

El 1236 es féu la primera edificació dins el perímetre de la plaça. El 4 de gener d'aquell any el paborde de Sabadell i abat del Monestir de l'Estany, Guillem de Montoliu, va concedir al notari sabadellenc Berenguer de Rosseta, el dret de construir un forn de pa a la plaça de la vila, en la seva part de tramuntana i una mica cap a ponent, "...forn en el qual tots els homes o dones que habitin en dita vila hi tinguin de coure el pa ...de la mateixa manera que ho fan els de Caldes i de la vila de Terrassa...", diu el text llatí de l'escriptura. (Document esmentat per Josep Salvany en "Reflexions crítiques sobre la antigüedad de la Parròquia de Sabadell").

I no sols era aquest forn el que ocupava part de la plaça. Diu Bosch i Cardellach en els seus "Anales": "1293- Consta de las capbrevaciones antiguas que el Paborde de San Salvador ya por este tiempo concedia por establecimiento en la Plaza Mayor de Sabadell ciertos lugares para

Plaça Major Sabadell s. XV

vender carne o comestibles, que llamaban "taulat" o "taules", pagándole anualmente el censo de una o mas libras de cera y alguna cantidad de morabatines o sueldos".

Que aquest consum s'anà allargant en el temps ens ho diu el mateix Bosch i Cardellach en la seva obra ja esmentada: "28 octubre 1425- Francina, mujer de Juan Llobet, vendió a Bartolomé Llonch por el precio de once libras una tabla de carniceria pública cubierta y con tejado situada en la plaza delante del mesón de Pedro Condals o señorío del Paborde. Confrontaba al este con la plaza o con el camino que allí habia; al sur, parte con la tabla de Guillermo Riera, carnificio, mediante un camino y parte con la tabla de Antic Masferrer y antes Minguet; al oeste con la Plaza, delante de las tablas de Bernardo Soler; y al norte con el patio del horno público".

Aquest bon nombre de taules ens ve

també confirmat per una escriptura del notari Joan de Moles del 1446 (AHS. E.27), que ens parla d'una taula a la Plaça Major que termenava a l'est amb la plaça, a migdia amb el passatge que era entre dita taula i altra dels fills de Bernat Guarnir, a ponent amb la taula d'Antoni Cisa i a cerç amb el passatge que hi havia amb la taula de Bernat Soler.

Les taules, sinó totes almenys unes de'n Ferrer, foren enderrocades a començos de la segona meitat del segle XVI.

Es en aquest moment de l'enderrocament que ens podem donar compte de la complexitat d'aquestes taules. Diu una ordinació del 2 de juny de 1562: "I après haver destrohides aquelles essent-hi enderrocada una escala i portes i un batporta, algun pany i clau i un armari en lo qual havia unes portes i cademat i més haver enderrocada lo primer sostre i la teulada..."

L'enderrocament es féu per poder construir un porxo a la plaça en substitució de

MONISTROL

Passeig de la Plaça Major, 6
Telèfon 725 49 25
SABADELL

És una gentilesa de:

PEIX I MARISC
J. BARBERÁ

Tels. 714 52 87-714 55 40

CASTELLAR
DEL VALLÈS

MONISTROL

CINE FOTO

Fotografia - Cinema

Passeig de la Plaça Major, 4
SABADELL

la porxada que hi havia sota l'escrivania, casa que s'endinsava cap a la plaça un bon tros. El 21 de desembre de 1553 el Comú acordà "donar ple poder i facultat a Perot Palau, notari, per cloure l'arcada de davant la seva casa que té a la Plaça de Sabadell, davant les taules de Francesc Ferrer". Aquesta arcada es clogué en bona part perquè el Consell deia que "era en greu perjudici de l'honor i el bé públic, per amagar-se en ella alguns lladres i altres joves i dones per a ofendre a Déu a les nits".

La construcció del nou Porxo no fou, però, una feina gaire àgil; se'n començà a parlar l'any 1554 i sembla que no fou completada la construcció fins el 1562.

Amb l'edificació del porxo desaparegueren les taules de'n Ferrer; en quedaven però, d'altres, encara. El 25 de febrer de 1850 el Consell "determinà que les taules que són en la plaça de Sabadell sien enderrocades i arrasades, ab pacte i condició que lo porxo i la carniceria de la plaça de Sabadell sia allargat fins a les parets del forn que és en la plaça".

La supressió de les edificacions de les taules creava, però, la necessitat de creació de llocs adequats per a la venda; devien posar-hi taules mòbils, i així veiem que el 24 de febrer de 1600 el Consell n'acorda la regulació del preu de lloguer: "Que lo arrendador de la imposició hage de donar taules als marxants forasters per a la plaça los dissabtes i dies de mercats i fires i que pugui fer pagar per taula tres diners ...i les taules sien de llarg de una cana lo manco i si triaran més de llarg quatre diners per taula i no més".

Amb l'enderroc de les darreres taules només quedava l'espai de la plaça ocupat pel forn i el porxo.

Ens diu Miquel Carreras (Elements d'història de Sabadell, Edició 1932, pàg. 238) que "el que va obtenir l'esforç del municipi va ésser la desaparició de les dues institucions senyorials que encara influïen en la vida pública de Sabadell, això és, la notaria i el forn de puges".

Efectivament, el 25 de febrer de 1616, els curadors del noble Joan Terré, propietari aleshores del forn, mogueren un plet

demanant que Margarit Rifós, Joan Argermir i mossèn Jaume Arnella "espatllen los forns quetenen en llurs cases". El Comú de Sabadell es posà al costat dels veïns i contra l'exclusiva de forn dels Terré. La possessió del forn pels Terré, inicialment, com hem ja vist, era dels Rosseta, ens l'explica Miquel Carreras:

"L'any 1410 havia mort Joan de Togores carregat de deutes i els creditors van embargar la seva heretat i la van administrar un llarg temps fins que se la va quedar un d'ells: Bernat Terré, de família de cavallers. Entre els bens dels Togores hi havia el forn de puja que els Togores havien comprat". (Elements d'història de Sabadell, Edició 1932, pàg. 168).

El plet durà força anys i es resolgué a favor de la Vila. Una Ordinació, del 24 de febrer de 1630, diu: "Per la major part del Consell fonch feterminat que la casa del forn que se ha comprada de la senyora dona Maria i don Joan Terré a obs de embelliment de la plassa pública, que per ço, atès és conveniència per evitar plets i diferències que fins avui se eren tingudes ab dits senyors Terrés i altres causes i rahons expressades i ventilades de paraula, sie espallada i assolada del tot per lo embelliment de dita plassa conforme està motivat en lo acte de dita compra, i sie venuda la manobra de dita casa al més donant". A mitjan segle XVII quedava ja, únicament, a la plaça, el porxo, que durà força més anys.

El 1823, a l'entrada a Catalunya dels Cent mil fills de Sant Lluís, les tropes constitucionals perdedores es retiraren de Sabadell destruint abans el porxo de la plaça. El 1825 s'acordà la seva reconstrucció, que es realitzà l'any següent.

El 1856 s'aterrà definitivament, quedant, després de més de sis cents anys, neta d'edificacions interiors la vella Plaça Major.

Professionals de la publicitat i el màrqueting al servei de les empreses, els comerços i les institucions de Sabadell

FOTO ESTUDI
GRAU

Material fotogràfic. Fotos de galeria i carnets. Fotocòpies.
Corominas, 139 - Tel. 725 28 64
SABADELL

MÀRCS I
MOTLLURES

Berrocal

Gràcia, 140, baixos - Telèfon 725 81 42 08201 SABADELL

G & A
Grau Associats
PUBLICITAT I MÀRQUETING

C/ de la Creueta, 65.
Tel. 727 37 86. Fax. 674 20 24.
08202 Sabadell.